

POSTANOWIENIE

30 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 30 września 2025 r. w Warszawie
w sprawie ze skargi R.K. o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach
z 24 lutego 2022 r., XII Ca 125/21,
wydanego w sprawie z powództwa M.K., M.K. i N.K.
przeciwko R.K.
o podwyższenie alimentów,

- 1) odrzuca skargę,**
- 2) oddala wniosek kuratora pozwanego o przyznanie kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.**

[A.T.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 marca 2021 r. Sąd Rejonowy w Zabrzu w sprawie z powództwa małoletnich M.K. i N.K. reprezentowanych przez przedstawicielkę ustawową J.K. przeciwko R.K. oraz z powództwa M.K. przeciwko R.K. o podwyższenie alimentów zasądził od pozwanego na rzecz M.K. i N.K. alimenty w kwotach po 500 zł miesięcznie na rzecz każdego z nich, łącznie w kwocie po 1000 zł miesięcznie, płatne do rąk matki małoletnich J.K. do dnia 10-tego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi

płatności którejkolwiek z rat, w miejsce alimentów zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 23 marca 2018 r. w sprawie XII RC 912/17, poczynawszy od dnia 15 maja 2019 r. (punkt 1); zasądził od pozwanego na rzecz M.K. alimenty w kwotach po 500 zł miesięcznie, płatne do dnia 10-tego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, w miejsce alimentów zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 23 marca 2018 r. w sprawie XII RC 912/17, poczynawszy od dnia 15 maja 2019 r. do dnia 15 czerwca 2021 r. (punkt 2); w pozostałym zakresie powództwo oddalił (punkt 3); odstąpił od obciążenia pozwanego kosztami sądowymi (punkt 4); przyznał adwokatowi P.J. kwotę 4258 zł tytułem wynagrodzenia za pełnienie funkcji kuratora dla pozwanego nieznanego z miejsca pobytu, w tym kwotę 796 zł podatku VAT (punkt 5); przyznał pełnomocnikowi z urzędu małoletnich powodów M.K. i N.K. adwokatowi T.W. kwotę 2214 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu; w tym kwotę 414 zł podatku VAT (punkt 6); wyrokowi w punkcie pierwszym i drugim nadał rygor natychmiastowej wykonalności (punkt 7).

Wyrokiem z 24 lutego 2022 r. Sąd Okręgowy w Gliwicach – orzekając na skutek apelacji pozwanego R.K. – 1) oddalił apelację; 2) zmienił punkt 5 wyroku przez jego uchylenie; 3) zmienił punkt 6 zaskarżonego wyroku w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz każdego z małoletnich powodów M.K. i N.K. kwoty po 450 zł (łącznie 900 zł) do rąk ich matki J.K. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; 4) przyznał adwokatowi P.J. ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zabrzu kwotę 221,40 zł, w tym kwotę 41,40 zł podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za pełnienie funkcji kuratora dla pozwanego nieznanego z miejsca pobytu w postępowaniu odwoławczym; 5) zasądził od pozwanego na rzecz każdego z małoletnich powodów M.K. i N.K. kwoty po 225 zł (łącznie 450 zł) do rąk ich matki J.K. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Od powyższego rozstrzygnięcia skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wniosł kurator dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego R.K. zaskarżając wyrok w zakresie jego punktów 2, 3 i 5, dotyczących odpowiednio zmiany wysokości wynagrodzenia przyznanego

kuratorowi za pełnienie tej funkcji w toku postępowania pierwszoinstancyjnego poprzez jego uchylenie (punkt drugi), zasad zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie pierwszoinstancyjne (punkt trzeci) oraz zasad zwrotu zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym (punkt piąty).

Wniósł o stwierdzenie, że wyrok w zaskarżonym zakresie (punkty 2,3,5) jest niezgodny z art. 379 pkt 3 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c., art. 363 § 3 k.p.c., art. 384 k.p.c., art. 98 § 1 k.p.c., art. 109 § 1 k.p.c. oraz § 1 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018 r., poz. 536 (dalej: „Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r.”), art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze oraz § 10 ust. 1 pkt 9 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (dalej: Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r.”).

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie: art. 379 pkt 3 w zw. z art. 378 § 1 w zw. z art. 363 § 3 k.p.c. oraz art. 384 w zw. z art. 98 § 1 i w zw. z art. 109 § 1 k.p.c., a także § 1 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 9 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r.

Wskazał, że wydanie zaskarżonego orzeczenia wyrządziło kuratorowi pozwanego nieznanego z miejsca pobytu szkodę polegającą na pozbawieniu go należnego mu wynagrodzenia za pełnioną w postępowaniu funkcję.

Stwierdził, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, wyrok nie podlega bowiem zaskarżeniu skargą kasacyjną, a brak jest podstaw do wniesienia skargi o wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna.

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze innych środków prawnych przysługujących stronie na podstawie kodeksu nie było i nie jest możliwe.

Skarżący wywiódł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem od prawomocnego wyroku Sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie obejmując zakresem zaskarżenia wyłącznie postanowienia zawarte w punktach 2, 3 i 5, dotyczące odpowiednio zmiany wysokości wynagrodzenia przyznanego kuratorowi za pełnienie funkcji w toku postępowania pierwszoinstancyjnego (punkt drugi), zasad zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie pierwszoinstancyjne (punkt trzeci) oraz zasad zwrotu zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym (punkt piąty).

Zaskarżony przez pozwanego wyrok Sądu drugiej instancji - dotyczący kwestii wpadkowych (kosztów postępowania) – nie jest orzeczeniem, o którym mowa w art. 424¹ § 1 k.p.c. (wyrokiem kończącym merytorycznie sprawę), które może być zaskarżone skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje od zamieszczonych w wyroku postanowień formalnych czy wpadkowych, co dotyczy między innymi rozstrzygnięć o kosztach postępowania w tym kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej przez pełnomocnika z urzędu (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2011 r., II BU 6/11, niepubl.; z 14 października 2010 r., III CNP 32/10, niepubl.; z 15 listopada 2011 r., IV CNP 61/11, niepubl.; z 9 października 2013 r., II CNP 34/13, niepubl.; z 21 listopada 2013 r., V CNP 5/13, niepubl.; z 12 czerwca 2015 r., V CNP 59/14, niepubl.; z 20 czerwca 2018 r., I BP 4/17, OSNP 2019, nr 5, poz. 56; i z 5 września 2019 r., II CNP 7/19, niepubl.).

Podkreślenia wymaga, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest ściśle powiązana z uregulowaniem art. 417¹ § 2 k.c., zgodnie z którym, jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu

we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem. Postępowanie ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem umożliwia uzyskanie prejudykatu, o którym mowa w art. 417¹ § 2 k.c., niezbędnego do dochodzenia odszkodowania od Skarbu Państwa za wydanie bezprawnego orzeczenia.

Zgodnie z art. 424^{1b} k.p.c., w wypadku prawomocnych orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych. Unormowanie to koresponduje z art. 417¹ § 2 k.c., z którego wynika, że jeżeli pozwalają na to przepisy odrębne, naprawienia szkody wyrządzonej wydaniem prawomocnego orzeczenia można dochodzić bez uzyskania orzeczenia prejudycjalnego.

W konsekwencji, przy założeniu, że skarżący skorzystał z przysługujących mu środków prawnych, może dochodzić odszkodowania z tytułu wyrządzonej mu szkody na zasadach wynikających z art. 424^{1b} k.p.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c.

Z tych przyczyn na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy odrzucił wniesioną przez pozwanego skargę jako niedopuszczalną.

Wniosek kuratora pozwanego o przyznanie kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym podlegał oddaleniu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest bowiem stanowisko, że wniesienie niedopuszczalnego lub oczywiście bezzasadnego środka zaskarżenia nie stanowi udzielenia pomocy prawnej w rozumieniu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. poz. 764), uzasadniającego wydatkowanie środków publicznych na wynagrodzenie pełnomocnika świadczącego pomoc prawną z urzędu (zob. min. postanowienia Sądu Najwyższego z 14 sierpnia 1997 r., II CZ 88/97, OSNC 1998, nr 3, poz. 40; z 20 września 2007 r., II CZ 69/07, OSNC 2008, nr 3, poz. 41; z 9 lutego 2018 r., I CZ 5/18, niepubl.; i z 14 grudnia 2018 r., I CZ 111/18). Stanowisko to należy analogicznie zastosować do kuratora pozwanego nieznanego z miejsca pobytu, który wniósł w imieniu pozwanego niedopuszczalny środek

zaskarżenia w postępowaniu skargowym przed Sądem Najwyższym, w którym obowiązuje przymus adwokacko-radcowski.

[A.T.]

[r.g.]